

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Skötselplan för naturreservatet Skommarmossen i Skinnskattebergs kommun

Innehåll

BESKRIVNINGSDDEL	2
1. Syfte med naturreservatet	2
2. Uppgifter om naturreservatet	2
3. Beskrivning av området	3
3.2 Geologi och hydrologi	3
3.3 Mark- och vattenanvändning	3
3.4 Biologiska bevarandevärden	4
3.5 Intressen för friluftsliv	5
PLANDEL	6
4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	6
Övergripande bevarandemål	6
Skötselområde 1: Myr 67 ha	6
Skötselområde 2: Brandpåverkad skog 39 ha	6
Skötselområde 3: Äldre tallskog 14 ha	7
Skötselområde 4: Yngre skog, 17 ha	7
Friluftsliv	7
5. Uppföljning och tillsyn	8
5.1 Uppföljning av skötselåtgärder	8
5.2 Uppföljning av bevarandemål	8
5.3 Tillsyn	8
6. Kostnader och finansiering	8
7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	9
8. Referenser	9
Bilaga	9

BESKRIVNINGSDDEL

1. Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att

- bevara och utveckla naturvärden som är knutna till områdets myrmosaik med dess mossar, kärr och tjärnar
- bevara och utveckla naturvärden som är knutna till branddynamik, såsom lövbrännor och flerskiktad olikåldrig skog med mycket död ved
- främja allmänhetens möjlighet att uppleva naturvärden kopplade till skogsbränder

Syftet ska nås genom att

- myrarna lämnas för fri utveckling
- naturvårdsbränningar och annan naturvårdsinriktad skötsel utförs på skogsmarken
- delar av skogsmarken lämnas för fri utveckling
- vägbommen vid infarten till området tas bort
- parkeringsplats och skyltar anläggs och underhålls
- en stig anläggs från parkeringen till Ljustjärnen

2. Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Skommarmossen
RegDOS-id	2013396
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Skinnskatteberg
Lägesbeskrivning	Ca 15 km SSV om Skinnskattebergs tätort
Karta:	Terrängkartan: 11F SO Fastighetskartan: 11F 4h, 11F 4i, 11F 3h och 11F 3i
Naturgeografisk region:	27 Skogslandskapet norr om gränsen för norrlands- terrängen
Fastigheter:	Alvestaboda 3:24
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal:	137,6 ha
Markslag:	Produktiv skogsmark 67 ha varav tallskog 32 ha

varav barrblandskog	3 ha
varav lövrik skog	32 ha
Myr	65 ha
Hällmarksimpediment	2 ha
Vatten	3 ha

3. Beskrivning av området

Naturreseptatet omfattar myrarna Skommarmossen och Stensjömossen, tjärnarna Stensjön, Ljustjärnen, Oxtjärnen och Oxögat samt däremellan insprängd fastmarksskog. Våtmarkerna är av fattig typ och utgörs av en mosaik av svagt välvda mossar och topogena (plana eller svagt sluttande) kärr. Fastmarken i området är extremt blockig. Skogen i området är präglad av brand och brandspår finns i hela området. Tall är det dominerande trädslaget men det finns också ett flertal lövbrännor. Den största branden inträffade år 1914 och denna gav upphov till den flera lövbrännor med björk och asp.

3.1 Topografi och läge

Naturreseptatet Skommarmossen ligger ca 15 km söder om Skinnskatteberg, i det myrrika skogslåglandet mellan Mälarområdet och nedre Bergslagen. Höjdvariationen inom området är liten. Större delen av naturreseptatet är beläget ca 100 m.ö.h. och högsta punkten inom området ligger 115 m.ö.h.

3.2 Geologi och hydrologi

Berggrunden utgörs av urgranit i form av ögongranit. Blockrik sandig-moig morän är den dominerande jordarten på fastmarken i området. Vissa delar, t.ex. den stora lövbrännan mitt i området, är extremt storblockiga och svårframkomliga på grund av att mycket stora stenblock är staplade på varandra. Flera "jättekast", d.v.s. enstaka fritt liggande mycket stora block förekommer såväl i moränterrängen som uppstickande ur grunda partier av myrarna. Myrarna har bildats genom igenväxning av forna sjöar.

3.3 Mark- och vattenanvändning

Historisk markanvändning

Området ägdes av Karmansbo bruk från slutet av 1600-talet tills det köptes av staten omkring år 1900. Framställningen av järn krävde stora mängder träkol. Förutom kolningen påverkades skogen troligen av timmeruttag från 1800-talets början då ett flertal mindre sågar fanns i närheten.

Nuvarande mark- och vattenanvändning

Skogen i området har under senare tid till viss del brukats konventionellt. De bränder som påverkat området, fr.a. år 1914, har emellertid skapat löv- och

tallbrännor och Assi Domän (numera Sveaskog) har avsatt flera större fastmarksområden som nyckelbiotop. En naturvårdsbränning utfördes av Sveaskog i skogsområdet norr om Oxtjärn år 2001. Även om reservatsområdet är påtagligt påverkat av brand är mängden död ved låg eftersom träd som dött vid bränderna transporterats bort. Jakt bedrivs i området.

3.4 Biologiska bevarandevärden

De biologiska bevarandevärdena är främst knutna till områdets brandhistorik med äldre lövbrännor i kombination med de opåverkade myrmarkerna.

Beskrivning av delområden

Karta över delområdena finns i bilaga 2:1.

Öppen eller skogsbevuxen myr

Hälften av områdets areal består av myrmark. Berggrunden i området är sur och mineralfattig vilket avspeglas i myrnas karaktär. Myrmarken i området utgör ett komplex av fattigkärr, öppna och trädbevuxna mossar samt fyra tjärnar. Några av karaktärsarterna på myrarna är olika vitmossor (bl.a. rostvitmossa, sotvitmossa, praktvitmossa och flytvitmossa), myrmylia, fingerfliksmossa, blåtåtel, trådstarr, tuvsäv, vitag, ljung, tranbär och dvärgbjörk. Tall är det dominerande trädslaget på de skogsbevuxna delarna av myrmarken och vanliga kärleväxter där är skvattram och tuvull. Grönben är observerad i området under häckningstid.

Brandpåverkad skog

En stor del skogen i området har uppkommit efter bränder 1914 och 1932. Den brandgenererade skogen utgörs huvudsakligen av en gles tallskog med varierat inslag av lövträd och död ved. Brandspår i form av brandljud och brända stubbar är rikligt förekommande. Ett antal lövbrännor finns också i området. Den största lövbrännan (A) är idag ca 90 år och består huvudsakligen av björk, med visst inslag av asp. I kantzonen är tallinslaget större med överståndare av ca 200-åriga tallar. Marken i området är extremt blockrik och mycket svårframkomlig på grund av att mycket stora stenblock är staplade på varandra. Blocken har ofta en heltäckande matta av olika *Cladonia*-arter. Mellan blocken kan man hitta signalarten stor revmossa och på asparna finns de två rödlistade lavarna aspgelélav och läderlappslav samt signalarter som rävticka, barkticka, asphättemossa, platt fjädermossa och krusig ulota. Värt att notera är även förekomsten av rostlummermossa, en art som normalt förekommer på högfjällets blockmark och är sällsynt i södra Sverige.

Även området sydost om detta (B) påverkades av branden 1914. Detta område är skiktat och olikåldrigt. Gammal tall med rikligt med brandljud finns samt en lövbränna med björk och asp. Ett parti på södra delen av höjden är en lövrik granskog. Naturvärdesarter som påträffats är aspgelélav (rödlistad), tallticka och garnlav. Tjäderlek har observerats.

Norr om Ljustjärnen och Stensjön finns några blockrika myrholmar och andra tallområden med en del brandljud och brandspår på stubbar (C). Björkinslaget är

relativt högt och även en del asp förekommer. I detta område är zontaggsvamp, en korktaggsvamp som signalerar skyddsvärd skog, påträffad.

Även i västra delen av reservatsområdet förekommer några mindre områden som uppkommit efter brand. Brandspåren i områdena är påtagliga men lövandelen är liten. Dropptaggsvamp, en annan signalart av släktet korktaggsvampar, förekommer i denna del. Mängden död ved är överallt relativt låg.

I området norr om Oxtjärnen (D) utfördes en naturvårdsbränning av Sveaskog år 2001 och området består idag huvudsakligen av glest stående tall och björk. Beståndet gallrades före bränningen men en hel del av de avverkade träden fick ligga kvar och mängden död bränd ved är ställvis riklig. Föryngringen utgörs huvudsakligen av tall men även till viss del av björk.

Äldre tallskog

Skogen har brukats som produktionsskog och delområdet består huvudsakligen av slutavverkningsmogen tallskog, ibland med relativt högt graninslag, där mängden död ved är låg. Talticka förekommer på en del tallar. Ett mindre inslag av asp och björk finns.

Yngre skog

I området förekommer också en del yngre bestånd i åldern 15-35 år. Större delen utgörs av rena tallbestånd, men även några barrblandbestånd finns. I södra delen av reservatet finns två större områden där frötallarna lämnats kvar och dessa har idag en ålder av 125-145 år.

3.5 Intressen för friluftsliv

Området ger besökare möjlighet att uppleva brandgenererad skog. Den extremt storblockiga fastmarken och de blöta myrarna erbjuder också möjlighet att påtagligt erfara inlandsisens kraft. En väg leder besökare in i reservatet men större delen av området är svårtillgängligt p.g.a. den extremt storblockiga fastmarken och de ställvis mycket blöta myrarna, vilket å andra sidan erbjuder möjlighet till strapatsrika naturupplevelser.

PLANDEL

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

För karta över skötselområden, se bilaga 2.1

Övergripande bevarandemål

Andelen gamla träd och mängden död ved i naturreservatsområdet ska öka. Det är också önskvärt att andelen lövträd, främst asp, ökar. Brandkontinuiteten i området bör behållas.

Skötselområde 1: Myr 67 ha

Bevarandemål

- Myrarnas och tjärnarnas hydrologi och kemi ska vara opåverkad av människan.
- Trädäckningen på de öppna myrtyterna ska inte öka.
- Skogsbevuxen myr ska ha högt inslag av gamla och senvuxna träd.
- Andelen död ved på skogsbevuxen myr ska uppgå till minst 20 % av virkesvolymen.

Skötselåtgärder

- Området lämnas i huvudsak för fri utveckling. Om behov uppstår kan röjning ske på öppna myrtytor.

Skötselområde 2: Brandpåverkad skog 39 ha

Bevarandemål

- Beståndsåldern och åldern på de äldsta träden ska öka
- Andelen död ved ska uppgå till minst 20 % av virkesvolymen.
- Arealen där lövandelen är minst 25 % av grundytan ska uppgå till minst 30 ha

Skötselåtgärder

- Lövbrännor och lövrika delar av området (A, B, C och D) lämnas i ett första skede för fri utveckling men kan i framtiden vara i behov av skötselåtgärder (t.ex. bränning eller ringbarkning) för att behålla brandkontinuitet och lövinslag. Lövträden har inte uppnått sin maximala ålder och bränning bör inte utföras så länge lövvärdena inte är hotade. Dock kan ringbarkning av tall, gran eller björk i lövbrännor göras för att öka mängden död ved. Gran kan

röjas bort för att gynna lövträden. Asp kan högkapas för att öka mängden död ved och gynna aspuppslag.

- I de lövfattiga delarna i västra delen av reservatet kan bränning, om det är praktiskt genomförbart, utföras.
- Skötselområdets geografiska belägenhet och areal kan ändras, dels genom att delar av skötselområde 3 och 4 överförs till skötselområde 2 genom bränning eller alternativa åtgärder, dels genom att delar av skötselområde 2 övergår i skötselområde 4 genom fri utveckling
- Efter bränning bör den brända ytan stängslas för att förhindra viltbete och möjliggöra lövföryngring

Skötselområde 3: Äldre tallskog 14 ha

Bevarandemål

- Beståndsåldern och åldern på de äldsta träden ska öka
- Andelen död ved ska uppgå till minst 20 % av virkesvolymen.
- Andelen tall ska vara minst 50 % av virkesvolymen

Skötselåtgärder

- Ringbarkning av några tallar för att öka mängden död ved
- Bränning för att öka mängden död ved och gynna tall- och lövföryngring. Områden markerade med E är lämpliga att bränna.

Skötselområde 4: Yngre skog, 17 ha.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska på sikt övergå i skötselområde 2 eller 3.

Skötselåtgärder

- I område F utförs naturvårdsbränning.
- I övriga områden utförs bränning eller restaureringshuggning för att skapa nya lövbrännor eller lövbrännelika områden.
- Variation skapas genom varierad utglesning och luckhuggning
- Brända eller restaureringshuggna ytor stängslas för att förhindra viltbete.

Friluftsliv

Bevarandemål

- I området ska det finnas en parkeringsplats och minst en informationstavla.

- En markerad stig ska finnas som leder besökare i en slinga från parkeringsplatsen till Ljustjärnen och tillbaks.
- Reservatsgränsen ska vara tydligt markerad i terrängen

Skötselåtgärder

- Parkeringsplats och informationstavla anordnas enligt bilaga 2.1.
- En stigslinga från parkeringsplatsen till Ljustjärnen och tillbaks anordnas, markeras och underhålls.
- Bommen vid infarten till skogsbilvägen tas bort

5. Uppföljning och tillsyn

5.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att dokumentera utförda skötselåtgärder samt för att bedöma om dessa leder till att bevarandemålen uppfylls.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs regelbundet. Uppföljning av bevarandemålen ska ske genom standardiserade inventeringar.

Parametrar som ska följas upp:

- Krontäckning av träd och buskar på öppen myr
- Lövandel i skötselområde 2
- Tallandel i skötselområde 3
- Andelen död ved
- Resultatet av genomförda naturvårdsbränningar, restaureringshuggningar och andra åtgärder.

5.3 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för att tillsyn sker inom området.

6. Kostnader och finansiering

Alla i planen redovisade åtgärder bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen.

7. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var (skötsel- område)	Prio
Informationstavlor	Snarast		1
Parkeringsplats	Snarast		1
Anläggning av stig	Snarast	Friluftsliv	2
Bränning + stängsling	Snarast sedan ca vart 20:e år	3, 4	1
Ringbarkning av björk, och tall	Vid behov	2	3
Ringbarkning av gran	Vid behov	2, 3	1
Ringbarkning av tall	Snarast	3	1
Röjning av gran	Vid behov	2	1
Högbarkning av asp	Vid behov	2	3
Restaureringshuggning, utglesning, luckhuggning	Snarast	4	2
Uppföljning av utförda skötselåtgärder	Efter åtgärd	Hela reservatet	1

1 = högsta prioritet, 2 = hög prioritet, 3 lägre prioritet

8. Referenser

- Gärdenfors U. 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. Artdatabanken, Uppsala.
- Halth U., Rex L., Ringkvist J., Toterud S., Westman H. och Winblad A. 1996. *Skogs- och naturvårdsplan över Stensjöområdet Skinnskattebergs kommun*. Göteborgs universitet (opubl.).
- Naturvårdsverket 2004. *Skyddsvärda statliga skogar, Svealand utom Dalarnas län*. Rapport 5341.
- Naturvårdsverket 2007. *Myrskyddsplan för Sverige. Delrapport – objekt i Svealand*. Rapport 5668.
- Nitare J. 2000. *Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog*. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Sveriges Geologiska Undersökning. Berggrundskarta 11F Lindesberg SO
- Sveriges Geologiska Undersökning. Jordartskarta 11F Lindesberg SO

Bilaga

2.1 Skötselplanekarta